

BORGARTING
LAGMANNSRETT

ÅRSMELDING 2015

Innhold:

Innledning	side	4
Førstelagmannen har ordet	side	5
Organisasjon og bemanning	side	6
Saksavvikling og statistikk	side	7
Kompetansearbeid	side	8
Digitalisering	side	9
Saker i retten 2015	side	10

Innledning

Borgarting lagmannsrett legger med dette fram sin årsmelding for 2015, den fjortende i rekken. Gjennom årsmeldingen ønsker vi å synliggjøre vår virksomhet både overfor våre brukere og for de som har mindre kjennskap til domstolens arbeid.

Årsmeldingen er også lagt ut på vår hjemmeside www.domstol.no/borgarting.

Borgarting lagmannsrett er landets største anke-domstol. Lagdømmet er delt inn i tre lagsogn: Oslo (Oslo fylke og Akershus unntatt Romerike), Østfold (Østfold fylke) og Buskerud (Buskerud fylke, Jevnaker i Oppland, Svelvik og Sande i Vestfold). Med beliggenhet i Oslo og landets tettest befolkede områder, er sakstilfanget stort og sakene stadig større og mer komplekse.

Førstelagmannen har ordet

Som nevnt i tidligere årsmeldinger har Borgarting lagmannsrett fått midler til et restansenedbyggingsprosjekt som nå har vart i ett og et halvt år og som etter planen skal avsluttes til sommeren. Prosjektet har gjort at vi har hatt et særlig fokus på avviklingen av sivile anker over dom, og det er godt å kunne konstatere at vi har lykket. I løpet av to år er beholdningen redusert med ca. 30 %, og saksbehandlingstiden, som ved årsskifte var 7,4 måneder, nærmer seg måltallet på 6 måneder. Dette har kostet. Arbeidsbelastningen for dommerne har i perioder vært for stor.

Borgarting lagmannsrett har hatt mange restansenedbyggingsprosjekter opp gjennom årene med samme utfall hver gang. Etter at prosjektet har vært avsluttet og domstolen har fått hodet over vann øker beholdningen umiddelbart fordi grunnbemanningen har vært for liten. Dette sliter på organisasjonen. Det er et faktum at saksinngangen øker, og det er heller ingen som bestrider at sakene blir mer komplekse og arbeidskrevende. På denne bakgrunn er det umulig å forstå at bevilgende myndigheter forutsetter at vi stadig skal behandle flere saker uten at det skal bli flere dommere.

En arbeidsgruppe med representanter fra alle lagmannsrettene avga en rapport i fjor vår hvor det ble fremmet en rekke forslag til tiltak som kan gjøre at lagmannsrettene vil kunne avvikle flere saker uten tilsvarende økning i ressursbruken. Jeg kan ikke se at det er fremmet noen tiltak i rapporten, som kan gjennomføres innenfor nåværende lovgivning, som vil kunne ha noen merkbart effekt på saksavviklingen i Borgarting. Meget interessant er det imidlertid at gruppen foreslår endringer i prosesslovgivningen, blant annet tiltak som vil bety at vi vil få færre sivile anker over dom til ankeforhandling. Dette er forslag som åpenbart vil effektivisere lagmannsrettene. Det spennende spørsmålet er om vi mener at dette er reformer som kan gjennomføres uten at det svekker rettssikkerheten og tilliten til prosessen.

Det er godt å se at Domstoladministrasjonen er den drivkraft den skal være i arbeidet mot en digitalisert saksbehandling, og ditto frustrerende å se at det ikke er gitt noen midler til dette i budsjettet. Som omhandlet i eget punkt senere i meldingen er vi likevel godt i gang i Borgarting. Det er imidlertid slik at dommernes viktigste arbeidsverktøy er hodet, og det er derfor vanskelig å se hvordan en digitalisert saksbehandling skal redusere tidsbruken på dommernes arbeidsoppgaver ut over at hovedforhandlingen i saker med mye dokumentasjon vil bli kortere. En velfungerende domstol er avhengig av at det settes av tid til

Førstelagmann Ola Dahl

kvalitet og kompetanseutvikling. I 2015 ble ulike kompetanseløp for ulike medarbeidere og studiepermisjonen for dommere iverksatt. Det er bra at selve gjennomføringen har synliggjort på en annen måte enn tidligere at kompetansearbeid tar tid. Videre er det viktig at dommerne nå har fått hånd om sin egen kompetanseutvikling gjennom Kompetansekomiteen for dømmende funksjoner, og at tiltakene rettes mot det såkalte ”dommerhåndtverket”; praktisk prosess og dommeretikk. Kompetansearbeid er også viktig for et godt miljø. Som eksempel på det vil jeg trekke fram et særs vellykket seminar vi hadde i høst for alle medarbeiderne i Tallin. Turen betydde at domstolen gikk med minimumsbemanning i to dager. Det er likevel ingen tvil om at et slikt tiltak går i pluss. Det gav faglig påfyll, men det viktigste var at vi alle fikk være sammen på en annen måte enn på jobb, noe som er nødvendig for å opprettholde og utvikle et godt miljø og en god kultur.

Organisasjon og bemanning

Borgarting lagmannsrett ledes av en førstelagmann. Førstelagmannen, direktøren og lagmennene utgjør domstolens ledergruppe.

I 2015 hadde lagmannsretten 66 faste dommerembeter; førstelagmann, 3 lagmenn med avdelingslederansvar, 4 lagmenn og ca. 58 lagdommere. Ca.40 prosent av dommerne er kvinner. Domstolen har videre en direktør, 2 utredere og 41 saksbehandlere. I tillegg hadde domstolen ved årsskiftet 21 ekstraordinære dommere, og syv konstituerte dommere, hvorav fem var tilknyttet et restansenbygingsprosjekt for sivile saker.

Borgarting lagmannsrett er delt inn i 5 avdelinger.

Administrasjonsavdelingen. Inn under avdelingen hører alle fellestjenester som økonomi og regnskap, HR, ekspedisjon, IKT, sikkerhet og service, informasjon og for øvrig alle stabsoppgaver som ikke uttrykkelig er lagt til noen av de andre avdelingene. Avdelingen ledes av direktøren.

De dømmende avdelingene (avdeling 1, 2 og 3). Avdeling 1, 2 og 3 behandler alle anker over dom i sivile saker, førstein-

stanssaker, overskjønn samt alle straffesaker som er henvist til ankeforhandling. De tre avdelingene er i hovedtrekk organisert på samme måte. Hver av avdelingene har to lagmenn; avdelingsleder og nestleder og ca. 20 lagdommere. Lagmennene er fast tilknyttet avdelingen, mens det for lagdommerne foretas en rotasjon mellom avdelingene hvert annet år slik at den enkelte dommer normalt vil være tilknyttet samme avdeling i fire år. Avdelingene har hvert sitt sekretariat med 6 saksbehandlere som ledes av en seksjonsleder. Blant saksbehandlerne er det ingen rotasjon mellom avdelingene.

Avdeling 4. Avdelingen behandler anker over kjennelser og beslutninger i straffesaker og sivile saker, samt avgjør om anker over dom i straffesaker skal henvises til ankeforhandling. Avdelingen ledes av en lagmann. De øvrige dommerne i avdelingen tas fra de dømmende avdelingene etter en turnusordning, 5 dommere har sivile saker og 6 dommere har straffesaker. Hver måned foretas skifte slik at den enkelte dommer normalt har en sammenhengene periode i avdelingen på to måneder. Avdelingen har også to utredere og et sekretariat med 4 saksbehandlere som ledes av en seksjonsleder.

NYE ANSATTE I 2015

Lagdommere:

Anne Austbø
Kjersti Buun Nygaard
Dag Arne Ruud
Irene Sogn

Ekstraordinære lagdommere:

Bjørn Solbakken
Anne Austbø
Ruth Anker Høyer
Ragnar Vik

Saksbehandlere/administrativt ansatte:

Hans Kåre Hauan
Annicken Sørum Michaelsen
Anne Harriet Seim Andreassen
Su Rong Steel
Beate Kyung Næss

SLUTTET I 2015

Lagdommere:

Anne Austbø
Jan-Fredrik Wilhelmsen
Ragnar Vik
Ole Nyfløt

Ekstraordinære lagdommere:

Magne Spilde
Knut Dag Haavardsen
Helge Monstad
Jostein Rovik
Jarle Amundsen
Helga Bjørnstad

Saksbehandlere/administrativt ansatte:

Else May Kristiansen
Hege Merete Nilsen
Monica Gran

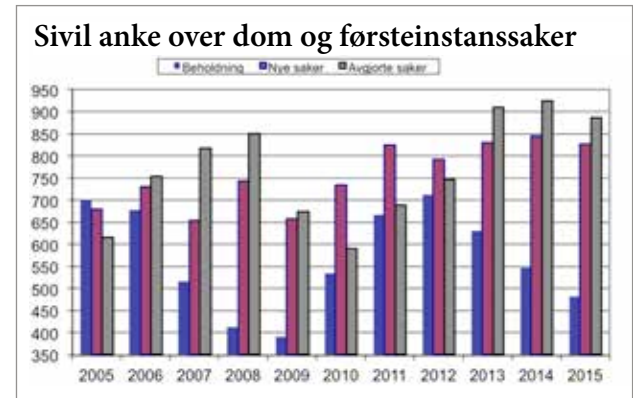
PERMISJONER 2015

Lagdommer Hedda Remen
Lagdommer Elin Holmedal
Lagdommer Inger Wiig
Lagdommer Elizabeth Baumann
Lagdommer Vibeke Løvold
Seniorkonsulent Rønnaug Hoff
Utredet Caroline Lundblad

Saksavvikling og statistikk

Som ventet har innkomsten av saker vært høyere i 2015 enn i 2014. For den arbeidskrevende sakstypen, sivile anker over dom, har det imidlertid vært en liten nedgang. Dette sammenholdt med at vi har hatt ekstra ressurser til et restansenbygingsprosjekt har gjort at vi løpet av året har redusert beholdningen av sivile anker over dom og førsteinstanssaker med noe over 10 %.

I 2015 mottok vi 787 anker over dom og 40 førsteinstanssaker, til sammen 827 saker. Det er en liten nedgang i forhold til saksinngangen i fjor. Vi avvirket færre saker enn i fjor, men beholdningen er likevel redusert med 62 saker. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden er på vei nedover. Ved årsskifte 2014/15 var den på 8,8 måneder, mens den nå er redusert til 7,4 måneder. Måltallet for saksbehandlingstid er 6 måneder.

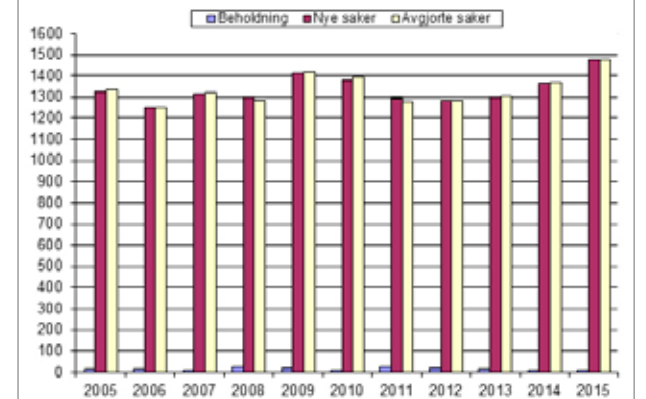
I 2015 mottok vi 1 162 anker over dom i straffesaker. Det er som forventet når en ser på den gjennomsnittlige innkomsten de siste fem år.

I alle saker med en strafferamme som kan gi fengsel i mer enn seks år, er det automatisk ankerrett. De andre ankene kan bli nektet fremmet til ankeforhandling når det er klart at anken ikke vil føre frem. I 2015 ble 43,9 % av ankene henvist til ankeforhandling. Det er den høyeste henvisningsprosenten vi har hatt i løpet av de siste ti årene.

Ved årsskifte var beholdningen av straffesaker som er fremmet til ankeforhandling 224. Av disse var det 144 saker hvor anken gjaldt skyldspørsmålet; 70 lagrettesaker og 74 meddomsrets-

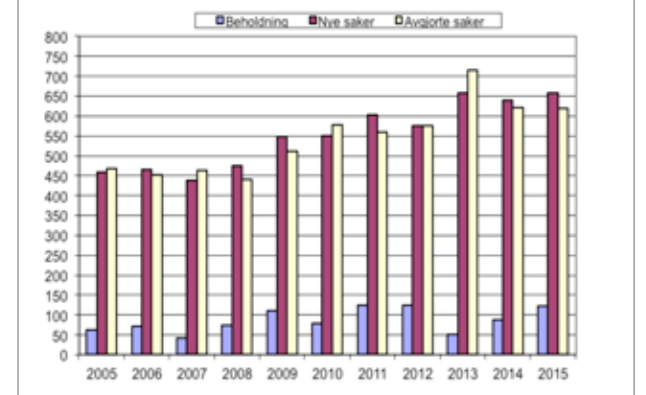
saker. De øvrige sakene var begrensede anker, dvs. anker over saksbehandlingen, lovanvendelsen og straffutmålingen. Vi har avvirket flere saker enn i fjor, men beholdningen og saksbehandlingstiden har likevel økt noe. Dette skyldes at innkomsten av lagrettesaker har steget med 22 %. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden var ved årsskifte for lagrettesaker 6,1 måneder, for meddomsrett – bevisanke 8,1 måneder, for meddomsrett – begrenset anke 4,3 måneder og for fagdommersaker 5,2 måneder. Måltallet for saksbehandlingstid er 3 måneder.

Anke over kjennelse og beslutning – straff

I 2015 mottok vi 1 503 saker som er en økning på 10 % i forhold til innkomsten i fjor. De fleste av disse sakene er anker i saker om varetektsfengsling.

Anke over kjennelse og beslutning – sivil

Etter at den nye tvisteloven trådte i kraft i 2008 har innkomsten av anker over kjennelser og beslutninger i sivile saker gradvis steget mot 30 % i 2015 hvor vi mottok 657 anker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var ved årsskifte 1,6 måneder.

Kompetansearbeid

Borgarting lagmannsrett er opptatt av å opprettholde og videreutvikle vårt gode fagmiljø. I tillegg til kurs og seminarer i regi av Domstoladministrasjonen har vi i 2015 også initiert og gjennomført flere interne kompetansetiltak.

Fagforum for saksbehandlerne

Det ble i 2015 avholdt tre fagforum for saksbehandlerne i Borgarting.

- Høyesterett 200 år – et glimt inn i vår øverste domstol
- Aktørportalen/ELSAM – erfaringer så langt.
- Nytt i ny straffelov – det mest aktuelle for oss.

Fagseminar til Tallinn

I september 2015 var saksbehandlerne og dommerne på fagseminar til Tallinn. Seminaret gikk over to arbeidsdager. I tillegg til gode faglige innlegg og diskusjoner er fellesseminarene, der både dommere og saksbehandlere deltar, en viktig arena for å opprettholde det gode arbeids- og samhandlingsmiljøet i lagmannsretten.

Etterutdanningsutvalgets leder Cecilie Østensen Berglund.

Etterutdanningsutvalget gjennomførte følgende kurs/foredrag i 2014:

Mandag 5. januar Nyttårsseminar:	Sentralbanksjef Øystein Olsen: <i>Pengepolitikk i en krevende tid</i> Høyesterettsdommer Jens Edvin A. Skoghøy: Det offentlige erstatningsansvar – noen grunnleggende problemstillinger Professor Fredrik Sejersted Universitetet i Oslo: <i>Det elastiske panser - den norske forfatningen mellom fasthet og fleksibilitet i 200 år</i> Professor Jørn Øyrehaugen Sunde Universitetet i Bergen: <i>Høgsterett frå appell- til prejudikatsdomstol 1965-2015</i>
Mars – dagsseminar:	Høyesterettsdommer Magnus Matningsdal: <i>Strafferett</i>
Mandag 1. juni:	Besøk til Politiets utlendingsinternat, Trandum
Mandag 19. oktober:	Fagmøte om aktørportalen og elektroniske saksbehandling ved Espen Bergh og Kristin Nybråten
Mandag 2. november:	Lagmannsrettens dommere var invitert til faglunsj i Høyesterett. Dommer Per Christensen holdt et foredrag om "Nytt fra EFTA-domstolen".

Digitalisering

Lagmann og hovedansvarlig for digitaliseringsprosjektene i Borgarting Espen Bergh.

Borgarting lagmannsrett har i 2015 kommet videre i arbeidet med bruk av digitale dokumenter i og utenfor rettssalen.

Aktørportalen

Borgarting lagmannsrett ble fra 1. november 2014 omfattet av ordningen for elektronisk kommunikasjon med domstolene. Ordningen omfatter inn- og utsending av dokumenter i sivile saker og i tillegg salærkrav i straffesaker. Ordningen er foreløpig begrenset i samsvar med det som følger av forskrift 12. februar 2012 nr. 140 om prøveordning med elektronisk kommunikasjon med domstolene.

Gjennom 2015 har det vært en sterk økning i antallet dokumenter som innsendes elektronisk. Av nye sivile ankesaker i 2015 var ca. 200 elektroniske saker. Dette er saker som kommer fra én av tingrettene som er med på ordningen, Oslo tingrett og Fredrikstad tingrett, og der én eller flere av prosessfullmektigene er brukere av Aktørportalen. Dessverre er det foreløpig få saker der alle prosessfullmektigene er portalbrukere. Det medfører at vi i de fleste saker fortsatt har saksmapper på papir, og at rasjonaliseringsgevinsten som oppnås, foreløpig er begrenset.

Domstoladministrasjonen har planlagt en videre utvikling av Aktørportalen i 2016.

Digitale rettsmøter

Borgarting lagmannsrett har i 2015 installert permanent utstyr for bruk av digitale dokumenter i tre rettssaler. Det er i løpet av året gjennomført flere store straffesaker med helt eller delvis digitale dokumentutdrag. Borgarting har vært med å utvikle og har tatt i bruk en løsning der det digitale dokumentutdraget styres av én av dommerne. Tidligere har det vært vanlig at aktoratet har tatt hånd om dette.

Utviklingen med økende bruk av digitale rettsmøter i straffesaker forventes å fortsette i 2016. Vi tar også sikte på at sivile saker i større utstrekning skal gjennomføres med digitale dokumentutdrag.

Digitale fengslinger

Borgarting lagmannsrett har i 2015, i et samarbeid med Oslo tingrett, tatt i bruk en ordning der politidokumentene i enkelte fengslingssaker oversendes og benyttes elektronisk. Dette innebærer en vesentlig forenkling ved at man unngår fysisk oversendelse av til dels store mengder dokumenter. Erfaringene med denne ordningen er foreløpig gode.

Parallelt med utviklingen av Aktørportalen foregår andre prosjekter med sikte på digitalisering i domstolene, blant annet prøveordninger med bruk av elektroniske dokumenter i straffesaker.

Saker i retten 2015

Kildevern - dokumentarfilm

Under etterforskningen av en sak om overtredelse av straffeloven (1902) § 147 d (delta i eller rekruttere medlemmer til en terrororganisasjon) hadde PST tatt beslag i upublisert film-materiale hos en dokumentarfilmskaper. Filmskaperen arbeidet med en film som skulle belyse hvorfor norske borgere lar seg verve som fremmedkrigere i Syria. Saken gjaldt spørsmålet om beslaget av filmmaterialet skulle opprettholdes. Lagmannsretten avsa kjennelse i saken 17. juli 2015.

Etter å ha gjennomgått det meste av det beslaglagte film-materialet, fant lagmannsretten at materialet ville kunne avsløre uidentifiserte kilder. Derved kom mediemedarbeideres rett til kildevern i straffeprosessloven § 125 og EMK artikkel 10 til anvendelse. For å kunne gjøre unntak fra kildevernet, må ”viktige samfunnsinteresser” tilsi at opplysningen gis, og opplysningen må være ”av vesentlig betydning for sakens oppklaring” (tredje ledd i § 125). Under henvisning til Rt. 2013 s. 1290 la lagmannsretten til grunn at jo viktigere opplysningene er, og jo større betydning de vil ha for oppklaringen av forbrytelsen, desto større grunn vil det være til å gjøre unntak fra kildevernet. Ved avveiningen av de motstående hensyn, måtte det også stå sentralt hvor alvorlig forbrytelsen er. Lagmannsretten fant at saken reiste et vanskelig avveiningsspørsmål, der to viktige hensyn står mot hverandre. Ved at etterforskningen blant annet gjaldt rekruttering til terrorvirksomhet ble den samlede terrorlovgivning berørt, og lagmannsrettens mente at deler av filmopptakene ville kunne gi PST meget verdifulle spor. Under betydelig tvil kom lagmannsretten til at det var grunnlag for å gjøre unntak fra kildevernet.

Etter anke til Høyesterett ble det besluttet at anken i sin helhet skulle avgjøres i avdeling med fem dommere og at det skulle avholdes muntlige forhandlinger. Ved kjennelse 20. november 2015 opphevet Høyesterett beslaget. Selv om viktige samfunnsinteresser tilsa at PST fikk tilgang til filmmaterialet, gjorde særlig sterke kildevernhensyn seg gjeldende. Det var derfor etter Høyesteretts syn ikke grunnlag for å la kildevernet vike.

Utnytting av filippinske sykepleiere

Lagmannsretten behandlet i 2015 saken om utnytting av filippinske sykepleiere.

Et ektepar hadde rekruttert til sammen syv filippinske sykepleiere til Norge. Tre av dem ble tilsatt ved Oslo universitets-sykehus. Gjennom en periode på snaut to år betalte sykepleierne til sammen omkring 2,2 millioner kroner til ekteparet. Vesentlige deler av dette beløpet var finansiert ved banklån som ekteparet fikk sykepleierne til å ta opp.

Selv om deler av utbetalingene til ekteparet gjaldt dekning av utgifter, fant lagmannsretten det bevist at det forelå utilbørlig utnytting. Begge ektefellene ble domfelt. Oslo universitets-sykehus ble ilagt foretaksstraff for medvirkning til utnyttingen for så vidt gjaldt de tre sykepleierne som var ansatt der.

Ved Høyesteretts dom 15. november 2015 (Rt. 2015 side 1217) ble straffen for hver av de to ektefellene satt til fengsel i ni måneder. Oslo universitetssykehus ble ilagt en bot på én million kroner. Ved fastsettelsen av botens størrelse ble det lagt vekt på at det var Oslo universitetssykehus som anmeldte forholdet, og at sykehuset etter at saksforholdet var avdekket, ordnet opp i de tre sykepleiernes situasjon. Ekteparet og sykehuset ble også dømt til å betale erstatning til sykepleierne og inndragning.

Traneby-saken

En 54 år gammel kvinne ble i tingretten under dissens 3 -2 frifunnet for å ha drept sin ektemann med overlegg på bopel eller mens han satt i en bil på en parkeringsplass i nærheten. Tiltalen gikk ut på at tiltalte i forkant av drapet hadde kjøpt en kanne og brennbar væske (diesel) og trolig lurte ektemannen til å innta beroligende og/eller søvnfremkallende medikamenter. På grunn av betydelige brannskader var det ikke mulig å fastslå om ektemannen var død før eller etter at bilen var satt i brann på grunn. Tiltalte ble i tingretten enstemmig funnet skyldig i fem over-tredelser av straffeloven § 219 annet ledd jf. første ledd (straffeloven § 219 første straffalternativ for perioden frem til 31. desember 2005), det vil si grov mishandling av kvinnens fem barn. Videre ble hun funnet skyldig i én overtredelse av straffeloven § 132a første ledd b jf. annet ledd, jf. fjerde ledd første straffalternativ, ved at hun utsatte sin ene datter for gjentatte represalier etter at hun hadde avgitt forklaring til politiet. Hun ble også funnet skyldig i fem overtredelser av straffeloven § 132a første ledd a jf. annet ledd jf. fjerde ledd første straffalternativ, ved at hun søkte å påvirke de tre yngste barnas forklaringer etter at hun var anmeldt for vold mot dem, og ved at hun ved to anledninger søkte å påvirke forklaringen til et vitne i tilknytning til tiltaleposten om overlagt drap. For disse forhold ble hun av tingretten idømt straff av fengsel i tre år og seks måneder.

Påtalemyndigheten anket bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for tiltaleposten om overlagt drap til lagmannsretten. Kvinnen anket over de forhold hun var funnet skyldig i av tingretten, men trakk anken like før ankeforhandlingen.

Lagretten svarte ja på spørsmål om kvinnen var skyldig i overlagt drap. Dommen ble avsagt 3. desember 2015, og tiltalte ble idømt lovens strengeste straff, fengsel i 21 år. Hun ble videre fradømt retten til forsikringsytelser, arv og til å sitte i uskiftet bo etter ektemannen. Barna ble tilkjent oppreisning og dels erstatning for tap av forsørger.

Grov utroskap mot norsk shippingseselskap

En 67 år gammel mann var tiltalt for grov utroskap og grov hvitvasking (selvvasking) etter å ha sørget for at shippingselskapet han var styreleder for, utbetalte til sammen 26,8 millioner dollar i honorarer til to Panama-registrerte selskaper for blant annet megler tjenester i Angola. Økokrim mente at honorarene ikke gjaldt reelle tjenester, men var del av et arrangement for å tappe det norske shippingselskapet for penger. Økokrim anførte bl.a. at det forelå en avtale med megleren om at tiltalte skulle motta halvparten av meglerhonorarene. Lagmannsretten kom til at betalingene gjaldt reelle megler tjenester og fant det ikke tilstrekkelig bevist at tiltalte hadde mottatt en andel av honorarene som ”kick back”. Tiltalte ble derfor frifunnet. Det var dissens om skyldspørsmålet, idet to dommere stemte for domfellelse.

Grov familiemishandling

En kvinne i femtiårene ble dømt til fengsel i tre år og seks måneder for grov familiemishandling. Ett år av straffen ble gjort betinget. Kvinnen hadde i cirka 16 år mishandlet sin ektefelle både psykisk og fysisk. Mishandlingen hadde lenge i hovedsak vært av psykisk karakter. De siste årene av ekteskapet hadde volden blitt grovere, og kvinnen ble dømt for flere alvorlige voldsepisoder, blant annet for fem tilfeller av trusler eller vold med kniv. Hun ble også dømt for å ha kontrollert og manipulert ektefellen i sterk grad. I tillegg ble hun dømt for mishandling av tre barn, i hovedsak fordi de hadde vært vitner til volden mot ektefellen. Kvinnen ble ikke hørt med at hun måtte frifinnes eller få redusert straff på grunn av ektefellens utroskap eller fordi han på andre måter hadde bidratt til konfliktene i ekteskapet. Dommen ble avsagt med dissens 6:1. En av meddommerne kom til at kvinnen bare skulle dømmes for mishandling for en periode på cirka seks år, og at det ved straffutmålingen måtte legges større vekt på ektefellens egen opptreden.

BORGARTING LAGMANNSRETT

Borgarting lagmannsrett
Keysersgate 13, Oslo
Telefon 21 55 80 00
borgadm@domstol.no
www.domstol.no/borgarting